

Propagácia a výchova

Okrem metodických listov vydáva gestorská skupina skladačky o invázijských druhoch rastlín (doteraz vyšli dve). Prvá zoznámila s najfrekventovanejšími invázijskými druhmi (bylinami) na Slovensku (je tu boľševník obrovský, pohánkovec japonský, zlatobyľ obrovská a zlatobyľ kanadská, netýkavka malokvetá a netýkavka žliazkatá). Druhá bola venovaná cudzokrajným invázijským druhom drevín – agátu bielu (*Robinia pseudoacacia*), javorovcu jaseňolistému (*Negundo aceroides*), pajaseňu žliazkatému (*Ailanthus altissima*), bezťvarcu krovitému (*Amorpha fruticosa*) a sumachu pálkovitému (*Rhus typhina*). V r. 2001 sa pripravuje vydanie tretej skladačky, venovanej ďalšej skupine invázijských druhov – roripovníku východnému (*Bunias orientalis*), ježatcu laločnatému (*Echinocystis lobata*), ambrózií palinolistej (*Ambrosia artemisifolia*), rudbekii strapatej (*Rudbeckia laciniata*) a astre kopijovitolistej (*Aster lanceolatus*).

Skladačky sa poskytujú pracovníkom ochrany prírody, orgánom štátnej správy, vysokým školám, vedeckým ústavom, múzeám, ako aj organizáciám, ktorých členovia môžu najmä pre nedostatok informácií prispievať k rozširovaniu cudzokrajných druhov zámerným pestovaním, čiže sadovníckym podnikom, zväzom záhradkárov a pod.

Šírenie sa cudzokrajných druhov rastlín je stále naliehavější problém, ktorý má v súčasnosti už globálny charakter. Preto je nevyhnutné, aby sa do riešenia tejto problematiky zapojili všetky rezorty, ktorých sa to týka, nie je to len problém ministerstva životného prostredia.

S akýmikoľvek požiadavkami na činnosť gestorskej skupiny možno sa obracať priamo na jej členov. Kontakt na nich poskytne každé pracovisko ochrany prírody na Slovensku.

Alžbeta Cvachová

Aplikácia princípov Miestnej Agendy 21 v povodí toku Paríž

Systematický prístup k rozvoju územia, dlhodobá perspektíva a uplatnenie princípov trvalej udržateľnosti je to, čo sa očakáva od procesu Miestnej Agendy 21. Miestna Agenda 21 predstavuje strategický a akčný plán rozvoja určitej oblasti.

Jedným z cieľom projektu **Ekologická a hydrologická optimalizácia potoka Paríž so zreteľom na ochranu biodiverzity Ramsarskej lokality – NPR Parížske močiare**, ktorý riešia pracovníci Ústavu krajiny ekológie SAV, Katedry ekológie a environmentalistiky FPV UKF v Nitre, ako aj ďalších vysokých škôl a vedeckých inštitúcií v období 2000–2002, je prispieť k implementácii Miestnej Agendy 21 a princípov trvalo udržateľného rozvoja oblasti.

Parížske močiare sú významnou mokraďovou lokalitou močiarného typu s trstou, pálkou a ostricami na potoku Paríž v juhovýchodnej časti Podunajskej roviny. Význam územia potvrdzuje aj fakt, že lokalita bola už od r. 1966 vyhlásená za chránené nálezisko a r. 1994 bola zara-

dená do kategórie Národná prírodná rezervácia (NPR) s 5. stupňom ochrany. Parížske močiare, ako významná lokalita vodného vtáctva európskeho významu, boli r. 1990 zaradené do zoznamu medzinárodne významných mokraďí, chránených v zmysle Ramsarskej konvencie. Rezervácia sa nachádza v údolnej nive regulovaného toku Paríž v katastrálnych územiach obcí Gbelce a Nová Vieska, asi 30 km juhovýchodne od okresného mesta Nové Zámky a má rozlohu 184,04 ha (z toho vodné plochy 57,2 ha).

Lokalita leží v intenzívne využívanom poľnohospodárskom regióne. Krajinnú maticu územia tvoria veľké plochy poľí s nízkou diverzitou ekosystémov. Medzi nimi sú roztrúsené biotopy, ktoré nemajú priamu produkčnú funkciu, ale sú významné pre biologickú diverzitu krajiny (brehové porasty, remízky, vetrolamy, živé ploty a pod.) a patria k ekologicky významným krajinným prvkom (Pucherová, 2001).

Projekt je zameraný na krajinnosť

ekologický a biologický výskum povodia toku Paríž s dôrazom na mokraďové ekosystémy alúvia v jeho strednej časti od obce Strekov po cestu medzi obcami Gbelce a Svodín v katastrálnych územiach obcí Dubník, Gbelce, Jásová, Kolta, Nová Vieska, Rúbaň, Strekov a Svodín. Cieľom projektu je zdokumentovanie súčasného stavu územia a vypracovanie návrhu takých opatrení v povodí, nablížšom okolí i priamo na lokalite, aby boli vytvorené podmienky na zachovanie hodnôt, ktoré toto územie má. Metódami krajinnej ekológie sa skúmajú prvky a procesy pôsobiace v povodí, s cieľom identifikovať hlavné procesy, vplývajúce na stav a vývoj mokraďových ekosystémov nivy vodného toku Paríž. Pozornosť sa venuje aj analýze vývoja územia v minulosti ako dôležitého predpokladu pochopenia jeho súčasného stavu. V rámci vybranej časti sa vykonáva biologická inventarizácia vyšších rastlín a vybraných skupín živočíchov. Osobitná pozornosť sa bude venovať návrhom manažmentu územia na dvoch priestorových hierarchických úrovniach (I. úroveň – skúmaná časť povodia, II. úroveň – nivné ekosystémy v strednej časti potoka Paríž). Projekt

sa nezameriava len na prieskum prírodných pomerov územia, ale sa snaží identifikovať aj širšie socioekonomické vzťahy a interakcie so životným prostredím. V dotknutých obciach sa venuje pozornosť aj vývoju demografických charakteristík a poľnohospodárstva a ich vplyvu na vývoj a zmeny ekosystémov.

Projekt prispeje k plneniu medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky, ktorá sa podpisom Ramsarskej konvencie zaviazala chrániť, rozumne využívať a skúmať mokrade. Výsledky projektu budú využiteľné aj v praktickej ochrane prírody a manažmente tohto územia.

**František Petrovič
Peter Gajdoš
Luboš Halada**

Literatúra

- Agenda 21 a ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja. MŽP SR, Bratislava, 1996, 520 s.
- Pucherová, Z.: Zhodnotenie súčasnej krajinnej štruktúry vo vybraných častiach územia povodia potoka Paríž. Zborník II. vedeckej konferencie doktorandov. FPV UKF Nitra, 2001, s. 186–189.

prírodné podmienky kraja, vliv osídlení na vývoj krajiny, histórii ochrany prírody. Další kapitoly jsou věnovány jednotlivým okresům, resp. národním parkům či CHKO ležícím v území. Úvody těchto kapitol mají stejnou strukturu jako úvod k regionu, jsou ovšem poněkud podrobnější. Za úvodem kapitoly následují popisy jednotlivých maloplošných chráněných území, přírodních parků a památných stromů. Každému maloplošnému chráněnému území je věnována v průměru jedna tisková strana.

Text je bohatě doplněn fotografiemi, množstvím digitalizovaných map a leteckých snímků. Každý svazek obsahuje v závěru bibliografie, rejstříky chráněných území, botanických a zoologických jmen (českých i latinských), místopisných názvů a rejstřík neživé přírody.

Publikace jsou tištěny na křídovém papíře, vázány v imitaci kůže. Náklady jednotlivých svazků jsou plánovány od 2500 do 5000 výtisků. Rozsah jednotlivých svazků se bude pohybovat mezi 300 až 700 stranami.

Projekt spojil k nebývale rozsáhlé spolupráci značnou část elity českých, moravských a slezských přírodovědců – stovky autorů, recenzentů, fotografů. Široká laická i odborná veřejnost získá díky této ediční řadě přístup k výsledkům sbíraným a zpracovávaným dlouhá desetiletí.

Výrobu z podstatné části financuje Státní fond životního prostředí ČR, díky tomu má projekt nekomerční charakter, jednotlivé svazky budou k dispozici za výrobní cenu, zejména odborné veřejnosti a studentům. Vydavatelem je Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky.

Vzhledem k tomu, že první svazek edice byl rozebrán během šesti týdnů a prakticky se nedostal do volného prodeje, doporučujeme zájemcům rezervaci jednotlivých svazků nebo celé edice přímo v redakci: Eva Dvořáčková, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Lidická 25/27, 657 20 Brno, Česká republika, fax: 4205/4124 6001, e-mail: brno@nature.cz

Miroslav Sedláček

Chráněná území České republiky knižně

Encyklopedická ediční řada – *Chráněná území České republiky* přináší popis všech maloplošných i velkoplošných zvláště chráněných území v České republice – národních přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních rezervací, přírodních památek, národních parků a chráněných krajiných oblastí.

Encyklopedie je členěna do svazků podle správního členění České republiky, jež vešlo v platnost k 1. 1. 2001. Podle

nakladatelského plánu vyjdou v pořadí: Ústecko (vyšlo), Zlínsko, Liberecko, Pardubicko (1. pololetí 2001), Královéhradecko, Olomoucko, Jihlavsko (2. pololetí 2001), Českobudějovicko, Brněnsko, Ostravsko, Plzeňsko a Karlovarsko, Praha a Střední Čechy. Současně s každým svazkem vyjde vždy minimálně 1000 brožovaných separátů ke každému okresu (resp. CHKO, NP – viz popis členění svazku níže). Kromě toho vyjdou Jeskyně ČR.

Závěrečným svazkem ediční řady bude Kompendium obecných informací o ochraně přírody v ČR (pracovní název). Projekt byl započat r. 1999 a bude uzavřen r. 2003.

Úvodní část každého svazku shrnuje